

POTENTIALE FOR DRØMME

Rapport fra Landdistriktsdanmark

Ændrede livsformer i landdistrikterne
Landdistriktsprojekt 2013

KOLOFON:

Landdistriktsprojektet er udarbejdet af Rebild og Mariagerfjord kommuner i samarbejde med LIFA Plan.

Projektet har modtaget støtte fra:

Landdistriktpuljen, Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter

MINISTERIET FOR
BY, BOLIG OG
LANDDISTRIKTER

Forord

Nærværende rapport er en del af landdistriktsprojektet: "Ændrede livsformer i landdistrikterne", som gennemføres i fællesskab af Rebild og Mariagerfjord Kommuner.

De antropologiske undersøgelser indgår som en del af den kortlægning, der skal udgøre grundlaget for efterfølgende at tegne udviklingsscenarier for fire projektområder i de to kommuner.

11 femteårsstuderende fra Institut for Antropologi på Aarhus Universitet gennemførte i foråret 2013 feltstudier i landdistriktsprojektets fire projektområder for at afdække hvilke livsformer, der tiltrækker og leves blandt de, som vælger at bo i et landdistrikt.

I processen måtte to af de studerende desværre falde fra projektet pga. sygdom og studieskift.

Undersøgelserne har haft udgangspunkt i de fire projektområder, men resultaterne af arbejdet er større eller mindre omfang gældende for tilsvarende landsbyer og landområder på egnen, i de to kommuner eller i landets andre landdistrikter.

Der er desuden lavet to film af antropologerne:

Ada Holst Pallesen's:

Købmanden i Ravnkilde

og

Ramona-Carmen August's:

"To live together"

Filmene kan ses på projektets hjemmeside:

nypaaland.dk

Johnny Christensen

Projektleder

Indhold

INDLEDNING	4
TILFLYTTERNE	5
NYBYGGERNE	9
BOFÆLLESSKABET	13
”TO DO” - FOLKET	17
DE FRIVILLIGE	21

INDLEDNING

af Susanne Højlund
Antropolog, Lektor Aarhus Universitet.

Landdistrikternes rolle er ændret. De er ikke længere centrum for land- og skovbrug og bosted for disse erhvervsmedarbejdere. Landdistrikterne er for tiden i færd med at opfinde sig på ny og tiltrække nye målgrupper, der finder det attraktivt at bo 'på landet' som alternativ til byernes boligområder.

Lokalområderne i Rebild og Mariager kommuner er eksempler på sådanne områder, der er i færd med at ændre sig fra traditionelt landdistrikt til et boligområde med en ny identitet. Denne bevægelse er ikke ukompliceret: fraflytning, affolkning og forfald lurer lige om hjørnet, og udviklingen kan medføre, at selve landdistriktsbegrebet risikerer at ændre karakter fra at være et udtryk for 'hvor-er-det-dejligt-på-landet' til det mindre flatterende 'Udkantsdanmark'. At bo på landet er lykken for mange, men alligevel ser det ud til, at strømmen generelt – ikke bare i Nordjylland – går mod byen. I dette projekt spørger vi ikke, hvorfor storbyen tilvælges, men interesserer os for, hvorfor landdistrikterne på trods af urbaniseringstendensen ikke fravælges. Hvad kan vi lære af de, som har valgt at bosætte sig her? Hvad er det for kvaliteter, man fremhæver, når man bor i et landdistrikt? Og hvilke forhindringer og trusler for bosætning på landet ser man komme?

Som en del af landdistriktsprojektet "ændrede livsformer i landdistrikterne" var et hold antropologistuderende fra Aarhus Universitet på øvelse i området i maj 2013. De fik til opgave at undersøge, hvad der får folk til at flytte på landet, og hvilke barrierer, man møder ift. at bo der. De 9 studerende arbejdede i fire forskellige projektområder: Øster Hornum/Guldbæk, Fyrkilde/Ravnkilde, Rold og Sdr. Onsild. Endvidere undersøgte man boformen i bofællesskaberne med udgangspunkt i Ottrupgård og Himmerlandsbyen. Gennem interviews, observationer og deltagelse i hverdagen, skulle de studerende dels skrive en opgave til universitetet, dels formidle tilbage til områdets beboere, hvad de fandt.

Som antropolog er man optaget af at studere hverdagslivet og at indfange det levede liv, som det udspiller sig, på specifikke steder. Mange lokalpolitiske dagsordener tager udgangspunkt i forskellige overordnede interesser. Med inputtet fra de studerende sættes der fokus på landdistriktsliv 'indefra' – fra et beboerperspektiv, fra de, som står med hverdagens glæder og udfordringer. Antropologerne arbejder således ikke blot med at registrere styrker og fordele. Hvis arbejdet skal have værdi i den videre proces, skal

man også finde de udfordringer, som man står overfor. Der kan ikke altid være fuld enighed om denne analyse, ligesom studenterprojektet udgør ikke en udtømmende rapport om livet i Rebild og Mariager kommuner. Man kan se det som en opfordring til at lytte til stedets stemmer og som et eksempel på, hvad dette kan indebære.

De studerende beskriver – både i ord og film – et imponerende lokalt engagement og en kreativ virkelyst hos de mennesker i lokalområdet, som de har besøgt og talt med. Det billede, der står tilbage er, at beboerne i de forskellige byer i de to kommuner er dybt optagede af at skabe, bevare og videreudvikle området – både i forhold til deres egne rammer, som f.eks. hjemmet, og i forhold til aktiviteter, der er rettet mod det fælles, mod at gøre stedet til et rart sted for social integration, samvær og indbyrdes hjælp og inspiration.

Det er for os at se, noget af dette, der kan trække flere til: her er potentiale for drømme. Drømme om at bo godt, bygge sit helt særlige hjem, bygge steder og skabe rum for fællesskab fra forskellige udgangspunkter. Måske er det en af hovedoverskrifterne for den videre proces. At de fire projektområder skal give plads for at udleve drømme, i bofællesskaber, i familiefællesskabet, skole- eller børnefællesskabet, for sig selv, med dyrehold, med naturen, med selvforsyning, i det mere enkle, med hjælp fra teknologien – frigjort fra det mere "iscenesatte liv" i storbyernes boligområder. På landet er der fysisk plads til drømmeudfoldelse, som sjældent ses i storbyen. Udfordringen må være at underbygge denne følelse af frihed og udfoldelsesrum politisk og socialt. Som bemærket af en af beboerne: "Her skal være plads til alle". Og her er landdistrikterne potentiale. Ikke blot som fysisk plads, men som mentalt rum for at drømme og visioner, og som konkret mulighed for at arbejde på deres virkeliggørelse. Og vel at mærke ikke blot en skaben plads til sig selv og sit eget ego, men også at arbejde for drømmen om et sted, hvor der er 'plads til alle'.

Tak til borgere/beboere i projektområderne for gæstfrihed og imødekommenhed

Vi håber materialet kan bidrage til områdets udvikling og de fortsatte diskussioner af de særlige problematikker og udfordringer som livet på landet bringer med sig.

TILFLYTTERNE

af Anne Jensen

I tre uger havde jeg fornøjelsen af at lave feltarbejde i Sdr. Onsild. På de følgende sider vil jeg fortælle om mine fund, primært ud fra et af mine oprindelige forskningsspørgsmål (Hvilke tanker og drømme har tilflyttere og hvilke barrierer møder de?) og de tre tilflytter-kategorier, som er kommet frem ved tidligere undersøgelser af landdistrikterne (De lokale, De opsigende, De frie og selvkørende).

Nye, tilflytter og lokale.

Hos mine informanter var der konsensus om, at man er ny i mindst 3-4 år; tilflytter resten af livet; og kun hvis du er født og opvokset i byen, så er du lokal.

I 2008 og nogle år frem, er der blevet opført 86 lejeboliger. Disse boliger fylder meget i bevidstheden hos dem, der har boet der længere, og det har været (og er det til dels stadig) en udfordring for lokalsamfundet at absorbere så mange nye på én gang.

Mit indtryk var, at det var hastigheden på udskiftningen af beboerne, der var med til at definere, hvornår man var ny, tilflytter eller lokal. Sammenligner jeg fx med at flytte til Aarhus, så er man måske ny i 3-4 måneder, og i det øjeblik man bliver en anelse lokalkendt, så er man ikke længere ny eller i hvert fald ikke den nyeste.

I Sdr. Onsild fik jeg det indtryk, at de 3-4 år som ny også var en markering af, man nu var blevet en stabil og genkendelig del af lokalmiljøet.

At bo på landet eller landligt.

"Jamen mor, hvorfor vil hun snakke med os? – vi bor jo ikke på landet på landet" havde Rebekka – teenager og lokal – sagt til sin mor, før jeg besøgte dem.

Mine informanter var ikke enige om, om de boede på landet. Rebekkas opfattelse var, at det først var, når man boede 5 km fra et byskilt, at man boede på landet på landet. I den modsatte grøft, så fortalte Dennis, der er flyttet ind i en af lejeboligerne, at "Jo – vi bor på landet – det ved man, når man flytter hertil med to teenagepiger, der skal køres til Hobro hele tiden."

Selv havde jeg fået lov at bo hos nogle informanter i Sparrehuse, og da jeg fortæller det til Inge, kigger hun overrasket på mig og siger "Nej! – Bor du så langt ude?" og skubbede dermed til min opfattelse af at 10 minutter på

cykel, ikke kunne ændre i opfattelse af om man var på landet eller ej.

Selv om mine informanter ikke udtrykte sig ens omkring at bo på landet, så var det især den landlige del de fremhævede som noget positivt. Lars fortæller om familiens overvejelser før de flyttede: "Vi havde slet ikke lyst til at bo i en by, men vi skulle heller ikke ha' sådan noget landmands noget". Både hos Lars og flere af mine andre informanter, så nyder de mindre trafik, mindre larm og støj og udsigten til marker. Generelt ser de positivt på naturen omkring dem med mulighed for at gå ture og cykel i det flotte landskab. Ligesom mange lejere på Friggsvej fremhæver deres små haver som et stort plus i forhold til at bo i en lejlighed i fx Hobro.

Midten af en stjerneaster.

Uanset hvor kort eller lang tid mine informanter havde boet i byen, så kunne de alle fortælle afstanden til de nærmeste større byer og hvor lang tid, det tager at køre der til. De fleste gav udtryk for vigtigheden af byens placering helt tæt ved en motorvejstilkørsel, og hvilke muligheder det gav. Flere fremhævede at de oplevede det, som de boede central i forhold til at kunne pendle til flere steder og det, at de flyttede til byen, var resultat af velovervejet kompromis i forhold til afstanden mellem hjem og arbejdspladsen især for de par, hvor begge skulle køre til arbejde, men i hver sin retning.

Samtidig med at køreafstanden blev fremhævet, så blev der også udtrykt, at hvis man ikke havde bil eller knallert, så var mulighederne med offentlig transport ikke optimale.

Faktisk var det ikke en transportmulighed, som man overvejede, men mindre at det var for at komme til sit uddannelsessted inde i Hobro.

Placeringen ved motorvejen fik også flere til at tænke i nye muligheder for stedet – så som kontorfællesskab. Det var Susanne, der bor lidt uden for Sdr. Onsild, der fortalte, at hun havde fået nyt arbejde, så det betød, at hun nu brugte 2 timer hver vej. Hende og hendes mand havde ingen planer om at flytte, da de bor som 3. generation på en gård. Susanne havde gået lidt med tanken om, at man kunne have et kontorfællesskab med andre, så man kunne have hjemmearbejdsdage og dele faciliteter med andre. En af mine andre informanter så også muligheden for parkeringspladser til samkørsel.

Familiens betydning i forhold til flytning.

I oversigten over de tre tilflytter-kategorier, bliver De lokale beskrevet som dem, der vender tilbage og kommer hjem, og hvor kendskab til området er baseret på opvækst og familie. Jeg kunne godt genkende denne tendens hos nogen af dem, der flytter til byen og især hos dem, der havde valgt at starte virksomhed i området.

Det, der i stedet står tydeligere for mig, er hvilken betydning og indflydelse informanternes familier har haft i forhold til, at de har besluttet sig for at slå sig ned netop der. De familiære årsager spændte bredt. For eksempel mødte jeg Jytte, der har boet til leje i Sdr. Onsild i nogle år. Da vi mødes fortæller hun, at hun har boet rigtig mange forskellige steder, men at den sidste flytning handlede om at komme tættere på hendes mand. Han er dement og bor på et plejehjem, og selv om han ikke husker og genkender meget, så var det vigtigt for hende, at hun hurtigt og ved egen hjælp kunne besøge ham. Vi snakkede lidt om, hvordan hun så havde fundet lige Sdr. Onsild. Jytte smilte stort og fortalte, at det faktisk var hendes datter, der bor i udlandet, der havde søgt online og foreslået hende stedet.

Familien spiller ind på flere måder, som Jens' svigerfar der havde kørt forbi et tomt hus, der var til salg og 14 dage ef-

ter var flytningen overstået. Jeg mødte også skilsmissefamilien, hvor løsningen var at bo i hver sin ende af området med lejeboligerne for børnenes skyld; en far der solgte et stykke jord, så datteren og familien kan bygge drømmehuset; til det unge par Mie og Allan, der ventede barn nr. 2 og gerne ville have lige langt til begge sæt bedsteforældre.

Ligesom afstanden mellem arbejde og hjemmet var vigtig for mine informanter, da de skulle flytte, så viste det sig også, at afstanden til familiemedlemmer på den ene eller anden måde også var en del af puslespillet. Jeg vil mene, at det var vigtigere for dem, at flytte til et sted i nærheden af deres familier, end det var at komme tilbage til et område, de havde kendt fra sin opvækst.

Gatekeeper til lokalsamfundet.

Når jeg talte med de nye om deres oplevelser ved at være flyttet til byen, og om de var blevet taget godt imod, var det primært en gruppe af mennesker, der havde haft indflydelse på deres integration. Det drejede sig om byens dagplejemødre, der var gode til at fortælle om, hvad der skete af forskellige aktiviteter i byen. Det kunne være alt fra familie gudstjenester, hvor der blev spist pasta bagefter, til sommerfesten og opstart af gymnastikhold.

Selvfølgelig er det småbørnsfamilierne, der har gavn af disse dagplejemødres viden og interesse for lokalsamfundet, men jeg synes, at det var rigtig interessant, da det ikke er sikkert, at dagplejemødrene er denne rolle bevidst.

Samtidig peger det også på, at det, at nogen aktivt og kontinuerligt gør opmærksom på mulighederne i lokalområdet, er med til øge tilhørsforholdet for de nye.

Barrierer for at flytte til.

Da jeg spurgte en fokusgruppe om hvilke barrierer de havde mødt da de flyttede til kom dette frem:

Mig: Der blev lidt stille...

Bjarne: Det synes jeg sgu er svært at svare på.

Henrik: Nej - det er sgu nemt.

Peter: Barrierer for at flytte herud? Altså det synes jeg ikke. Da vi flyttede herud, kunne vi se, hvor der var der mulighed for at få et hus herude - det var jo ikke barriere - nu er der ventelister og alt det hele. Der var ingen problemer, og det passede med afstand til arbejdet. Ikke sådan lige umiddelbart har der ikke været nogen barriere for at flytte herud.

Henrik: Jamen, førhen var den største - for nogle måneder siden var den største barriere ventelister på de forskellige boligtyper herude, og det er der stadigvæk til dem herover [der bliver peget] til denne type boliger,

Peter: Der er faktisk mange børnefamilier, der gerne vil have dem her.

De nye havde ikke oplevet oplevet, at der var barrierer før de flyttede til området, men så det mere som en mulighed for bl.a. at få mere plads og komme tættere på familien.

I stedet blev jeg mere opmærksom på hvilke andre barrierer, der var for at få en god og velfungerede hverdag i området. Flere nævnte problematikken omkring at få lov til at låne penge til at købe hus for. I forbindelse med et Åbent Hus arrangement snakkede jeg med en ejendomsmægler, der fortalte at situationen ikke var ukendt for ham, og at han var tæt på at kalde det en negativ boble, fordi banker i den grad havde øget kravene til dem, der ønskede at låne penge.

Der var også nogle af de erhvervsdrivende, der havde oplevet, at det var svært at låne penge til at starte virksomhed for. En barrierer der gjorde, at bl.a. den ene familie havde overvejet at bosætte sig et andet sted.

Skolen er en privatskole.

Mit udgangspunkt var, at jeg gerne ville fokusere på de aktiviteter, der er omkring et hussalg, men det lykkes mig ikke at få lov til at følge en ejendomsmægler eller potentielle købere. Det, der derimod kom i stand, var et længere interview med to ejendomsmæglere, der fortalte om området, og hvordan de så på det, samt kortere snakke med de mæglere jeg mødte til Åbent Hus arrangementer.

Ejendomsmæglerne fremhævede bl.a., at der er et marked for nybyggede lejligheder, og at lejlighederne i Sdr. Onsild ikke skal opleves som en konkurrent til de huse der er til salg, da det er forskellige segmenter med forskellig købekraft.

Det, de også pegede på var, at nok er der en skole i byen, men det er en privatskole. Ejendomsmæglerne så, at der kan opstå en problematik, når en stor del af børnefamilierne, der skal være med til at sende børnene i skolen og betale for deres børns skolegang, måske ikke identificerer dem selv som nogen, der har deres børn i privatskole eller er fra en familie, hvor man traditionelt sender sine børn på privatskole.

De frie og de selvkørende.

Blandt mine informanter, der var nye i byen, var der nogle få stykker, der vil passe til beskrivelsen af De frie og de selvkørende, hvor de ikke har nogen mening om lokalsamfundet, og hvor en succesfuld flytning ikke er betinget af integration i byen.

Der er en lang række forskellige frivillige initiativer og foreninger – også i forhold til antallet af indbyggere. Byen er præget af nogle forskellige samarbejder – fx arbejder Idrættesskolen sammen med privatskolen; og Borger-

foreningen hjælper med at pynte både kirken og byen; spejderne står for indsamling af aviser og pap.

Det, der fanger mig i forhold til kombinationen af De frie og de selvkørende kombineret med de mange frivillige foreninger og samarbejdsalliancer, er forskellige typer af frivillighed.

Frederik Christiansen Boll, sociolog, forfatter og direktør for ingefair, <http://ingerfair.dk/> har skrevet en klumme om den moderne og den senmoderne frivillige. F. C. Boll peger på, at de unge ikke er en slags frivillig og de ældre den anden slags.

Det, der kendetegner de moderne frivillige, er:

- De er loyale overfor organisationen og sagen – det frivillige arbejde er ofte et livsprojekt.
- De engagerer sig i arbejdet, fordi det er vigtigt, at nogen gør det.
- De trives i en stærk struktur med veldefinerede ansvarsområder, klare opgaver og kontinuert indsats uden for mange afbrydelser.

En skitse af den senmoderne frivillige, ser den sådan ud:

De er engagerede i mange sager. Derfor er de over tid engagerede i mange forskellige organisationer med vidt forskellige sager.

- De engagerer sig helst i sager som kombinerer lokale og nationale problemer med globale problemer.
- De ønsker handling og 'her-og-nu' resultater af deres arbejde.

- De ønsker at være en succes.

Frederik C. Boll ser en tendens til, at antallet af de moderne frivillige stort set er uændret, men at antallet de senmoderne frivillige øges.

Grunden til at jeg fremhæver de to slags frivillige er, at byen, der har været præget af de moderne frivillige, vil komme til at stå i en situation, hvor de senmoderne også vil sætte deres præg på de aktiviteter, der foregår i lokalområdet. Det var mit indtryk, at de tilflyttere der var under kategorien De frie og selvkørende, nok kunne finde på at engagere sig, men at dagsordenen skulle være deres, og at de ikke nødvendigvis havde lyst til at agere i de rammer, som de nuværende foreninger stillede op.

3 Bump.

Et vejskilt advarer om tre bump, når man kører ind i Sdr. Onsild, og så for kort at runde af, vil jeg understrege de tre bump, som især har fanget min opmærksomhed, mens jeg lavede feltarbejde:

Naturen:

Det har været en stor mundfuld for lokalsamfundet at rumme så mange nye, som byggeriet på Friggsvej har medført. Dog betyder naturen meget for både dem, der lige er flytter til byen og for dem, der allerede bor der. Haverne ved Friggsvej er ikke store, men de er værdsatte, og mu-

ligheden for at bo til leje i nybyggede boliger, har givet nogle flere muligheder, end de ville have haft i en lejlighed i Hobro.

Familierne:

De nye, der kommer til byen, vender ikke tilbage til deres hjemegn, men er flyttet for på forskelligvis at komme tættere på familien og få familielivet til at hænge sammen. Byens dagplejemødre fungerer som gatekeepers for de nye børnefamilier, men hvem tager sig af tilflytterne uden børn? Byens skole en privatskole. Det er ikke alle, der kan se dem selv sætte deres børn i privatskole, og derfor ligger der et arbejde i, at få formidlet skolen, som en lokal-skole for alle.

Foreningslivet:

Foreningslivet i Sdr. Onsild er stort og mange yder en indsats. Dog kan de mange ny-tilflyttere og udskiftning i sammensætningen af beboerne være med til at skubbe til og ændre den måde, som det frivillige arbejde skal organiseres på.

NYBYGGERNE

af Nanna Søvsø Mikkelsen
og Signe Lund Tovgaard

"Man kan fælde træer, man kan lade være, og man kan gøre nøjagtig som man vil... Jeg tror, at der er sådan en lille smule nybyggerstil over det, altså uden nu at gøre det helt eksotisk. Det er sådan det der med, at herude har man pladsen til det, og man kan bygge et hus fandme, og der er ikke nogen der ser ned på én, fordi man nu tilfældigvis har et hus på 300 kvadratmeter."

I ordets semantiske betydning er en nybygger en, der rejser væk og slår sig ned et nyt sted. Nybyggeren som historisk og kulturel figur associeres ofte med den del af den amerikanske befolkning, der slog sig ned i områder, hvor den britiske centralregering endnu ikke havde indflydelse. Det var her i vildniset, ifølge historikeren Frederick Jackson Turner (1861-1932), at den amerikanske mentalitet og individualisme begyndte at tage form, og amerikanerne distancerede sig fra den europæiske højkultur og måder at gøre tingene på. Nybyggerne udforskede landet, fældede træer, dyrkede jorden og byggede et samfund op fra bunden. Metaforisk passer fortællingen om nybyggerne godt på Guldbæk, der har oplevet stor tilflytning de sidste 50 år af folk, der har søgt en bestemt måde at leve på: tæt på naturen, bygge på naturgrunde, holde heste, bygge stort, udsigt til store vidder og albuerum. Trods det at Guldbæks barnefødte borgere har oplevet stor forandring i befolkningssammensætningen, er 'tilflytter' og 'lokal' umiddelbart ikke ord, der fylder i den daglige tale. Da vi satte ud på vores tre ugers feltarbejde i Guldbæk, forventede vi, at der ville være en udtalt distinktion mellem 'de nye tilflyttere' og 'de lokale'. Det undrede os, at det tilsyneladende ikke havde stor betydning, og med udgangspunkt i dette fravær spurgte vi i stedet, hvad der kendetegner fællesskabet i Guldbæk? Hvordan kommer man til at høre til i Guldbæk? Hvordan opleves tilflyttere og det at flytte til dette lille samfund i Danmark?

Mellem muligheder og begrænsninger

Guldbæks befolkningssammensætning og visuelle udtryk har ændret sig markant de sidste 50 år. Det er dog ikke ved fraflytning, som ellers er en tendens, der kendetegner mange landsbyer i landdistrikterne, og som ofte associeres med termen 'udkantsdanmark'. Derimod er forandringen sket i takt med, at der er kommet flere tilflyttere. Ifølge flere af byens barnefødte ældre, bestod Guldbæk i deres

barndom overvejende af landbrug. I 70'erne begyndte en af byens entreprenante at udstykke sine marker til store naturgrunde, og historien lyder i folkemunde, at han solgte grundene til velstillede folk fra Hasseris i Aalborg, som byggede deres drømmeboliger. Siden er flere naturgrunde og almindelige grunde blevet udstykket, og særligt friheden til at bygge og skabe sit eget har stor betydning for mange af de borgere, som vi snakkede med i Guldbæk. Mange af dem der er flyttet til landsbyen er veluddannede og arbejder i Aalborg eller andre større byer. Når man spørger tilflytterne, hvad der fik dem til at vælge Guldbæk, nævner mange, at det er friheden til at skabe sit eget sted, albuerum, privatliv, store vidder, at bo i naturen, men samtidig være et stenkast fra Aalborg. "Det bedste ved at bo herude er, at det er så tæt på byen", siger en informant med et smil.

Flere Guldbækkere, som beboerne i Guldbæk kaldes, fortæller os, hvordan der er plads til muligheder. Måske man ikke køber en hest, sådan som man drømmer om, men man har muligheden for det, og det har betydning. Stedet, Guldbæk, skaber således et potentiale for drømme og for bogstavelig talt at bygge sig en anderledes tilværelse, end de ellers ville kunne finde i tættere beboede områder. Mens denne nybygger-stemning spores hos mange tilflyttere, deles den ikke af alle. Med et glimt i øjet fortæller en af byens barnefødte os, at tilflyttere også kaldes 'gårdslagtere', da mange tilflyttere køber landsteder, som de river ned for at bygge nyt. To andre borgere, der har boet i Guldbæk i mere end halvtreds år, tilføjer:

"Der er en skøn natur. Det gør også, at der er mange fra Aalborg, der flytter herud. At de så indhegner deres eget lille stykke... Man kan overhovedet ikke nærme sig deres huse: "Nu har jeg fået det her stykke jord, og så er der altså ikke andre, der skal have det eller benytte det."

Den anden tilføjer nikkende derefter:

"Førhen var Guldbæk jo en by, hvor alle borgere bevægede sig rundt og kom uanmeldt, gik ind af døren og satte sig og snakkede, og børnene færdedes ud og ind i de forskellige hjem. De gårde og husstande herude, der er attraktive nu, det er dem, jo mere afsides de ligger, jo mere kan folk have det for sig selv og isolere sig, jo bedre."

Udsagnene udtrykker en form for uenighed omkring, hvordan Guldbæk skal være og bebos. Imens der ikke synes at eksistere en italesat distinktion mellem tilflytterne og de

lokale, eksisterer der en implicit uenighed om, hvordan man skal bo i Guldbæk. De to borgere oplever begrænsninger i deres mobilitet og frihed, mens andre beskriver Guldbæk som et rummeligt frirum. Et ægtepar, der er flyttet til og selv har bygget på en stor naturgrund, fortæller:

"Det var jo en af grundene til, at vi stod her på den her blanke mark og sagde 'her skal vores familie leve og bygges op'. Det var jo bar mark."

Den anden tilføjer:

"Men det var jo ikke noget med, at vi var ude at se på andre huse i Guldbæk. Det var jo det med, at der var en grund til salg, og så blev vi tricket af beliggenheden og tricket af det at bygge vores eget hjem..."

Ved fysisk at modellere et stykke land og dyrke det, og netop ikke overtage andres huse, gøres stedet til tilflytter-ægteparrets eget. Det er måske denne 'overtagelse' af stedet, der er med til at eliminere kategorierne 'lokal' og 'tilflytter' i daglig tale. Ligesom nybyggerne i Amerika skabte en ny kulturel proces – de startede 'deres eget' så at sige – ligesådan er mange af tilflytterne med til at skabe noget nyt ved at tage et stykke land, rive ned og bygge op. Guldbæk er således på mange måder en ny by, der med sin nybyggerstemning er med til at åbne op for muligheder og drømme. Samtidig lagde vi mærke til, at mange af vores informanter havde stor viden om præcis hvor, hvor meget og hvordan man har tilladelse til at bygge på de forskellige grunde i byen. Om to tomme byggegrunde blev det fortalt, at her måtte der først bygges, når beplantningen omkring grunden var mere end to meter høj – hvilket jo havde lange udsigter. Ligeledes følger der regler og restriktioner med naturgrunde om bebyggelse og beplantning - regler som begrænser de tilsyneladende frie rammer. Hvor Guldbæk på den ene side for mange betyder frihed og muligheder, betyder det for andre, både tilflyttende og barnefødt, at Guldbæk er et sted fyldt med restriktioner.

'Nybyggerånden' er ikke nødvendigvis kun at spore blandt de tilflyttere, der bygger selv. Selvfølgelig købes og bebos huse, som allerede står, men det varer længe før det bliver 'deres' hus. Det vedbliver med at være de tidligere ejere

'Karens', 'Jens og Kirstens' eller 'købmandens' hus. Ånden er også at spore i de forskellige fællesskaber og aktiviteter, der foregår i dagligdagen, og måske i særlig grad eksisterer den i fællesskabet omkring friskolen, der base-res næsten udelukkende på et frivilligt engagement blandt tilflyttere med børn i skolen. I foråret mødtes flere af forældrene til en fælles planteday, hvor jorden omkring friskolen blev gødet, sået og plantet. Plantedagen har selvfølgelig det formål at forskønne friskolen, men hvis vi fortsætter i nybyggermetaforen, er det også en symbolsk handling, hvor tilflytterne planter deres rødder i jorden omkring Guldbæk og gør den til deres egen. På denne måde skabes en tilknytning til stedet, men det står ikke alene. Som vi allerede har antydnet i ovenstående, afhænger tilknytningen i høj grad også af, hvilke fællesskaber man er en del af og har adgang til.

Mellem frihed og fællesskab

Landsbyen Guldbæk udgøres af omkring 200 husstande. Bussen kører gennem centrum ad Guldbækvej nogle få gange om dagen og byens købmand lukkede for flere år siden. Umiddelbart passer Guldbæk ind i samtidens forståelse af 'udkantsdanmark', hvortil ord som stilstand, affolkning og stagnation ofte associeres. Det er dog ikke denne tendens, der kendetegner Guldbæk. Som beskrevet ovenfor, er mange flyttet til og bygget til. Den korte distance til Aalborg er med til at gøre det tåleligt for pendlere, og så er der ikke mindst Friskolen. Hertil skal lægges et væld af faste aktiviteter som borgerforeningen, den årlige fælles gåtur, Guldbæk festival, kvindeklubber, mandeklubber osv.

Friskolen som organisation er interessant, fordi den udgør omdrejningspunktet for mange aktiviteter og dermed også samlingspunkt for fællesskaberne. Når man kigger lidt mere i krogene bliver det hurtigt klart, at Guldbæk faktisk er en meget sammensat landsby: Der er forældre, ældre der går mange generationer tilbage, en gruppe af tilflyttere der kom til i 70'erne, der er folk uden børn, folk som helst vil holde sig for sig selv, og der er forældre, som ikke har børn i friskolen. I løbet af vores tid i Guldbæk, blev vi opmærksomme på, hvordan Guldbæk opleves meget forskelligt alt efter, hvem vi talte med. Jo flere vi snakkede med, jo mere blev vi klar over, at Guldbækkere har forskellige oplevelser af, hvilke fællesskaber, der eksisterer i landsbyen. Blandt nogle borgere opleves fællesskabet i Guldbæk som én samlet gruppe. Her fortæller en kvinde os:

"... det er en meget homogen gruppe, der er ingen der stikker til siden, og jeg tror det betyder også noget, altså vi ligner hinanden"

En anden kvinde supplerer:

"Jeg tror nemlig også, at sådan hvor vi står henne, i forhold til holdninger og værdier, ikke fordi vi alle sammen stemmer på det samme parti, men grundlæggende så me-

ner vi måske de samme ting - og det er vel også derfor, at man vælger at bo et sted som her og ikke et andet sted."

Det er interessant at sammenligne fællesskabet i Guldbæk og antropologen, Karen Lisa Salamons, undersøgelse af foreningsliv i Skandinavien. Hun skriver i hendes artikel "I grunden er vi enige", at: "Det er i kraft af medlemmernes påberåbelse af enshed eller enighed, at foreningen afgrænser sig som social kategori i forhold til det øvrige samfund". Blandt flere informanterne er en grundlæggende enshed og enighed vigtig. Der er selvfølgelig altid mindre uoverensstemmelser, men disse overskygges af fællesskabernes fælles værdier og målsætninger. Herom skriver Salamon, hvordan foreninger kan rumme uligheder, så længe fællesskabet bygger på en forestilling om, at vi i grunden er enige. I mødet med informanter, der ikke følte, at de var en del af et fællesskab i Guldbæk, oplevede vi ofte også, hvordan uenighederne med et givent fællesskab var blevet gjort explicit. Under interviewet blev det tydeligt, hvordan nogle har et andet syn på fællesskaberne i Guldbæk:

"Det er et lille samfund, hvor omdrejningspunktet er handlekraftighed – det er én handlekraftighed – og jeg ved at andre vil sige, at der er plads til alt her. Det er bare ikke min opfattelse (...) Man skal opleve modsætninger for at erkende noget. Jeg har mærket spændetrøjen ved alle dem der 'man skal' og 'man bør' og 'hvorfor ikke'. Den har jeg oplevet ved at flytte herud, og den frihed vi egentlig troede, at vi ville få ved at flytte ud af byen, er faktisk blevet modsat."

I tråd hermed fortalte en anden:

"Der er jo mange af mine naboer, ja det kan jeg godt sige, at når de ser mig så skynder de sig at dreje rundt om hus-hjørnet for at undgå at komme til at snakke med mig, fordi de har nok i sig selv. (...) Fællesskabet det eksisterer ikke. Der er måske en lille klike omkring friskolen herovre, der har lidt sammen. Men tendensen den er, at alle isolerer sig."

Fra fællesskabets perspektiv beskriver Salamon, hvordan lighed blandt andet måles ud fra enkeltpersoners sociale tilgængelighed og deres åbenhed overfor sociale kontakter. Enkeltpersoner kan blive en del af fællesskabet, hvis fællesskabet oplever, at vedkommende bidrager til og står til rådighed for dette. Det samme gælder den anden vej rundt; hvis enkeltpersoner oplever, at et fællesskab ikke er tilgængeligt og åbent for dem, da vil uligheder og uenigheder stå stærkere end fællestrækkene. I de to ovenstående tilfælde opleves der ikke social tilgængelighed til fællesskabet; familien oplevede, at de mistede sociale relationer, da de tog deres børn ud af skolen. Den ældre oplever arrogance fra de nye, der ikke vil hilse. Fællesskabet i Guldbæk synes således at være tilgængeligt for dem, der italesætter en grundlæggende idé om enshed og enighed, hvorimod de der expliciterer uligheder, de må nødvendig-

vis eksistere udenfor eksempelvis det fællesskab, der er omkring friskolen.

At komme til at høre til i Guldbæk handler også for mange om at være en del af det sociale fællesskab. Et lokalt fællesskab med rod i friskolen, der i talen består af lige og enige individer, men som i praksis ekskluderer dem, der gør uligheder explicitte. I mødet mellem de mange forskellige aktører – 'nybyggerne', de barnefødtte, de der kom til i 70'erne, friskoleforældrene osv. – opstår der uenigheder om, hvordan stedet Guldbæk skal udformes og bebos. Hvis fællesskaberne i Guldbæk skal kunne rumme uenigheder og skal være tilgængeligt for dem, der ønsker det, da må rammerne for fællesskabet måske løsnes lidt, så alle parter kan fastholde og italesætte den grundlæggende idé om, at vi alle i grunden er enige – og alle guldbækkere er vel i grunden enige om, at det er dejligt ude på landet i Guldbæk.

Udfordringer

Vi håber, at borgerne i Guldbæk kan nikke genkende til vores observationer og analyse. Det er ikke vores intention at producere en turistbrochure, men at pege på udfordringer, der kan være, når folk vil flytte på landet. En tiltrækningsfaktor, og noget som måske er unikt for Guldbæk, er muligheden for at være tæt på, men samtidig langt væk. For borgerne i Guldbæk betyder det meget at have kort afstand til motorvej og storby, men samtidig bo i naturskønne omgivelser. Som guldbækker kan man altså mentalt have alle muligheder åbne, men samtidig være isoleret og privat. Det er altså tydeligt, hvordan mentale afstande og fysiske rammer spiller en vigtig rolle for tilflytning.

En anden faktor og udfordring, der derimod kan være med til at afskrække folk fra at flytte på landet, er logistik. Det stødte vi på i form af metaforen "taxa-kørsel". Som borger i Guldbæk er man afhængig af at have bil. Da der ikke er indkøbsmuligheder i landsbyen, ingen læge, tandlæge, næsten ingen arbejdspladser og kun meget sjældne busafgange, så er borgerne i Guldbæk meget afhængige af at være selvtransporterende. De gælder både den ældre generation og de yngre. For de ældre har det stor indflydelse på fremtidsplaner, da de ofte ser sig nødsaget til at flytte fra byen, når de ikke selv kan køre bil længere. For børnefamilierne er tilflytning til Guldbæk forbundet med en hverdag præget af taxa-kørsel til og fra arbejde, skole, fritidsaktiviteter osv. Landevejene vurderes til at være for farlige for børnene at cykle på, og busserne kører én gang i timen og ikke efter kl. 18. De fleste familier er således nødt til at have to biler og må affinde sig med, at mange hverdagsmorgener, eftermiddage og aftener foregår i en bil. Vælger man dette fra, så er man også nødsaget til at vælge Guldbæk fra.

Gennem et par antropologiske briller synes vi, at det er vigtigt at betone, hvordan vi mennesker både formes af

og skaber de steder, vi bor. Stedet Guldbæk indbyder til drømme og muligheder inden for fællesskabets rammer – hvor stramme eller løse rammerne er, har betydning for at føle sig tilknyttet. Her ligger en anden udfordring. At kunne være "nybygger" er betinget af et fællesskab, der rækker ud over Guldbæk, nemlig en større kommunal sammenhæng. Regler både understøtter det at være nybygger med udstykninger af grunde, byggetilladelser osv., men begrænser også friheden til at gøre, hvad man vil i form af samme restriktioner. Jo strammere disse rammer er, jo mindre vil muligheden for at realisere stedets potentiale synes.

En tredje og sidste udfordring for borgere i Guldbæk og for deres følelse af at høre til, er deres tilknytning til fæl-

lesskaber. Også her gælder at jo strammere rammerne omkring fællesskabet er, des færre kan føle sig inkluderet. Som nævnt må både individer og fællesskabet investere i hinanden, og det har vist sig at være afgørende for borgernes trivsel, at de føler, at de er en del af en form for fællesskab i byen. De førstnævnte udfordringer er udfordringer, hvor lokalsamfundene vil have behov for støtte fra et større kommunalt fællesskab til at finde løsninger og alternative udveje. I forhold til den sidstnævnte udfordring, så er der her mulighed for at tage denne udfordring op på lokalt plan, således at de stærke fællesskaber i Guldbæk bliver bevidste om at skabe adgang til fællesskaber, hvor individer kan føle sig hørt og accepteret.

BOFÆLLESSKABET

af Sara Escamilla Slotmann
og Sidse Jønsson Granat

I foråret var vi en lille flok antropologistuderende fra Aarhus Universitet, som tog til 'Landdistriktsdanmark' for at udforske, hvad der motiverer folk til at bo eller bosætte sig i Mariagerfjord Kommune og Rebild Kommune. Vi ønskede at se nærmere på fællesskaber, så det var selvfølgelig oplagt, at vi tog til Skørping, hvor der trods et indbyggertal på knap 2900 er to bofællesskaber: Ottrupgård og Frugthaven. I vores arbejde koncentrerede vi os om Ottrupgård, hvor vi undersøgte, hvilke idéer og tanker beboerne har om fællesskab. Fællesskab skal her forstås som en gruppe af mennesker, der er bundet sammen omkring fælles værdier og/eller fælles aktiviteter.

Knap to kilometer fra centrum af Skørping ligger bofællesskabet Ottrupgård. Bofællesskabet blev etableret i 1992, og er en andelsforening bestående af 20 huse og to lejligheder eller med andre ord en "lille landsby", for her er fællesskabet som at bo i en lille landsby. Du kan være dig selv inde i dit hus, men det vigtigste er det, vi gør sammen – "det er det, der giver et kick!" fortæller en af beboerne på Ottrupgård. På Ottrupgård handler fællesskab om at bo sammen, at dele – fysiske ting, sorger og glæder, at man kan få sine børn passet, og at man vasker det tøj, der ligger forrest i 'vasketøjskøen', frem for sit eget. Hvis vaskemaskinen allerede er optaget, sætter du bare dit snavsetøj på gulvet med en label, hvorpå der er skrevet, hvilke grader, du ønsker dit tøj vasket, og så kommer din vask over næste gang.

Vi fik lov at låne et hus på Ottrupgård. Vi blev indlogeret på "Store Torv" – en landsby har selvfølgelig både Lille Torv og Store Torv - og huset blev møbleret med en af genboernes møbler. Husets beboere er ikke flyttet fra Ottrupgård – det er yderst sjældent, at man flytter fra Ottrupgård – de er blot flyttet i en af bofællesskabets to lejligheder, og da huset ikke var solgt endnu, kunne vi jo lige så godt bo der. Manglen på købere skyldes ikke manglende interesse, men derimod, at de interesserede ikke kan få solgt deres nuværende bolig. En lille reminder om, at vi befinder os i landdistriktsdanmark: Man kan ikke få solgt sit hus! For os, som bor henholdsvis i Aarhus og på Nørrebro i København, er Skørping en meget lille by. Byen har to supermarkeder, en genbrugsbutik, et bibliotek, en bager, en tøjbutik og en boghandel. Det er ganske vist mere end de omkringliggende landsbyer kan tilbyde, men når man kommer fra Aarhus eller København, så lugter der lidt af landsby. Men sådan ser man ikke på det i Skørping. Skør-

ping er da også et af de landdistrikter, som oplever en lille befolkningstilvækst og med MusikStationens udbud bliver Skørping nærmest til en storby. En af beboerne på Ottrupgård, som også er en del af MusikStationen, fortæller stolt om jazzbandet, som gav koncert i London, Stockholm og Skørping.

"Her kan man se stjernerne"

Da vi spørger en af beboerne på Ottrupgård, hvorfor han har bosat sig i Skørping frem for større byer som København, Aarhus og Aalborg, siger han: "Her kan man se stjernerne". I store byer er der for megen gadebelysning til, at der bliver rigtig mørkt. Men sådan er det ikke i Skørping. Her bliver der helt mørkt om vinteren, og ingen af himlens stjerner går tabt i gadebelysning og neonreklamer. Hvorfor ikke bosætte sig i Skørping? – "her har du alt", som en af beboerne siger: "I Skørping er der megen kultur, du har den nære natur, og toget går alle steder hen. Lufthavnen ligger ikke så langt væk, og man kan fint arbejde i Aalborg". Kulturtilbuddene rummer biograf: Kinorevuen, hvor du blandt andet kan opleve opera transmitteret fra de internationale operahuse. Desuden kan du gå til kor, skak, folkedans og squaredance, opleve kultur og koncerter på KulturStationen og MusikStationen, opleve den afrikansk inspirerede dansegruppe Pole-Pole, som i år har holdt 20 års jubilæum, eller du kan være en del af International Corporation Village, som er en organisation, der hjælper afrikanske landsbyer. Kort sagt er der noget for enhver smag. Selv deltog vi i en meget hyggelig jazzkoncert på MusikStationen. Det der driver værket i disse kulturelle aktiviteter er, efter vores overbevisning, ønsket om at være

en del af et fællesskab. Mange af beboerne på Ottrupgård tager del i adskillige fællesskaber. En af beboerne fortæller om grunden til, at hun er glad for at være med i vandrekлубben:

”Vandrekлубben er en god måde at komme til at snakke med mange forskellige mennesker, også folk man ikke ville snakke med normalt... og så kan det være, man møder dem nede i Brugsen dagen efter.”

Selv samme beboer deltager i en bogklub, vinterbadeklubben ”Søens folk”, International Corporation Village og arbejder desuden frivilligt i biografen, Kinorevuen.

Samme engagement finder vi hos dem, vi taler med uden for bofællesskabet. Dorthe, som bor midt i Skørping, beskriver byen som en smørklat, hvor naturen, kulturen og togstationen igen bliver nævnt. Hun er ligeledes aktiv i flere organisationer og foreninger. Selvom hun allerede er dybt engageret, har hun fortsat idéer og mener også, at der er behov for flere fællesskaber. Hun ønsker blandt andet, at byen skal gå sammen om at gøre Skørping økologisk og bæredygtig og oprette endnu flere fællesskaber; for eksempel et fødevarefællesskab, hvor man kan holde fællesmiddage en gang om måneden, og hvor der kan være forskellige arrangementer og oplæg. Vores informant synes, ”det er herligt med alle de frivillige”, og der er da heller ingen tvivl om, hvor stor betydning de mange frivillige har for kulturlivet i Skørping.

Himmerlandsbyen

Under vores ophold i Skørping besøgte vi også Himmerlandsbyen, som ligger ti kilometer fra Skørping, og er en økologisk landsby bestående af 10 huse. Vi havde lidt problemer med at finde kontakter i Himmerlandsbyen, men der var heldigvis én, som havde tid til at tale med os. Beboeren, vi talte med, giver ligeledes udtryk for et ønske om mere fællesskab. Da vi spørger hende, hvad hun forbinder med fællesskab, svarer hun med det samme: ”Mere end det vi har her” og tilføjer et ønske om, at beboerne i stedet for at tænke ”hvad kan fællesskabet gøre for mig” tænker, ”hvad kan jeg bidrage med”. Der er bygget et fælleshus i den lille landsby, men fællesaktiviteter som eksempelvis fællesspisning fungerer meget dårligt og er blevet droppet. Vores informant i den lille økologiske andelsforening er ligesom mange af vores øvrige informanter meget aktiv i lokalmiljøet: Hun sidder i skolebestyrelsen og har et fællesskab omkring sin store passion for heste og ridning. Det der fylder mest i vores samtale med beboeren er den manglende integration mellem indbyggerne i Himmerlandsbyen og beboerne i Aarestrup. Børnene fra Himmerlandsbyen går i skole i Aarestrup, hvor de desværre bliver mobbet, og vores informant fortæller, at hun oplever, at forældremøderne er inddelt i 2 fløje: de barnefødte og tilflytterne i Himmerlandsbyen.

Da vi fortæller en af beboerne fra Ottrupgård om, hvordan Himmerlandsbyens beboer giver udtryk for manglende integration mellem deres bofællesskab og landsbyen forklarer hun, at integrationen mellem Ottrupgård og Skørping bestemt ikke er noget, de er kommet sovende til. Beboerne har selv taget adskillige initiativer til at inkludere borgerne i Skørping blandt andet ved hvert år at holde en sommerfest med flere end 100 gæster. Hun tilføjer, at mange af beboerne fra Ottrupgård kommer fra Skørping og omegn i forvejen, hvilket formentlig også har gjort integrationen nemmere, men hun understreger, at der er gjort en stor indsats fra begge sider for at inkludere hinanden. En anden beboer, som har bekendte i både Aarestrup og Himmerlandsbyen, tilføjer, at den manglende integration kan skyldes, at forskellen mellem de øvrige beboere i den lille landsby, Aarestrup og tilflytterne, som har lavet den økologiske landsby, simpelthen er for stor. Hun mener, at man i Skørping er mere tolerant og åben over for andre måder at leve på.

En af beboerne på Ottrupgård kalder med et smil på læben bofællesskabet ”Lektorghettoen”. Mange i Skørping og også på Ottrupgård er nemlig akademikere, derfor kan man også fristes til at sige, at den gode integration mellem beboerne på Ottrupgård og de øvrige i Skørping skyldes, at lige børn leger bedst. Men efter tre uger i Skørping, mener vi nu snarere, at forklaringen ligger i befolkningens - beboerne på Ottrupgård og den øvrige befolkning i Skørping - ønske om ikke blot at tage del i et fællesskab men i flere fællesskaber. Beboerne på Ottrupgård er blandt andet initiativtagere og hyppige deltager i de mange kulturtilbud, som findes i Skørping, for eksempel MusikStationen og biografen.

Fællesskabsudfordringer

Begge bofællesskaber i Skørping, Ottrupgård og Frugthaven, er etableret af de samme aktører, og disse var lige fra begyndelsen og er stadig – sammen med nye beboere på Ottrupgård - initiativtagere og hyppige deltagere i de mange kulturtilbud, som eksisterer i Skørping. Ottrupgård er altså ikke en isoleret del af Skørping, men en aktiv del af byens fællesskaber, foreningsliv og arrangementer, som går på tværs af forskellige interesser. Når vi hører om, hvilken betydning, det har givet Ottrupgård og Skørping, at de er sammen om at skabe arrangementer, bliver vi også opmærksomme på, hvilke udfordringer de kan have i Aarestrup for at skabe integration mellem de to ’fløje’. Der er nogle helt andre vilkår i Aarestrup, når det gælder om at mødes i forskellige fællesskaber. Aarestrup er en lille landsby, og der er ingenlunde de samme tilbud om aktiviteter, hvor der er mulighed for at stifte nye bekendtskaber, og der er ringe faciliteter til at skabe disse aktiviteter. Det faktum at der mangler fysiske rammer, som eksempelvis et rummeligt fælleslokale (som de har på Ottrupgård), kan altså også tilskrives en betydning for integrationen lands-

byboerne imellem, da rammerne i Aarestrup forekommer os at være begrænsende for etablering af nye fællesskaber på tværs af allerede eksisterende fællesskaber.

Når der skal tages en beslutning

Som nævnt er de fleste på Ottrupgård akademikere og arbejder i Aalborg, men alligevel har de valgt at bosætte sig godt 30 km fra deres arbejdsplads. Men som vi ofte får fortalt, så tager det jo kun 25 min med toget, før du er i Aalborg! Et andet argument fra en af bofællesskabets mange børnefamilier for at vælge Skørping og bofællesskabet lyder, at her skal man ikke lave legeaftaler og køre børn frem og tilbage mellem legekammerater. Her kan du bare åbne døren, så er der en legekammerat. Ottrupgård lyder i det hele taget som et paradis for børn. Der er altid en voksen at gå til, der er altid en legekammerat og rigelige aktiviteter for både store og små: Fodboldbane, bålplads, volleyballbane og meget snart også en stor trampolin. At børnene også skal have en trampolin bliver besluttet på et fællesmøde. Vi havde hørt lidt rygter om en mail, der var blevet sendt ud til alle beboere inden det kommende fællesmøde, hvoraf der fremgik et ønske om 'en bedre tone' under det forestående møde. Med et glimt i øjet var vi lidt

spændte på, om der virkelig kan opstå uenighed i det ellers fredfyldte bofællesskab. Men der opstod ingen uenighed – snarere tværtimod! En af vores informanter forklarer da også, at mailen formentlig mere handler om de problemer, der kan opstå, når alle er enige, og alle gerne vil give udtryk for, at de er enige. Sådan et møde kan nemlig blive meget langt. En anden informant forklarer, at fællesrummet, hvor fællesmødet holdes, er som en forlængelse af beboernes egne dagligstuer, og at de øvrige beboere er som en forlængelse af deres familie. Det er i de færreste familier, man aldrig har et skænderi, så der opstår selvfølgelig også skænderier på fællesmøderne. Han fortæller yderligere, at mange af beboerne er vant til at diskutere og argumentere for deres synspunkter, og når alle skal argumentere for deres synspunkt, bliver fællesmøderne nogle gange meget lange, og deltagerne bliver trætte. Hvertil han forklarer, at det kan hænde, at man får sagt noget, man skulle have sagt på en anden og pænere måde. Da det skal beslutes, at børnene skal have en trampolin, opstår der bestemt ingen uenighed. Selvom et par stykker er lidt bekymrede for den larm, børnenes leg på trampolinen kan give, så er alle enige om, at børnene skal have en trampolin, hvilket de alle efter tur pænt giver udtryk for, så snart de får ordet af mødets ordstyrer.

”Det vigtigste er det, vi gør sammen”

Mandag til torsdag er der fællesspisning i det store fælleshus. Klokken 16.00 mødes madholdet og laver mad til de 22 familier: Lasagne med hestekød og kyllinglever, fisk i fad, lam med spinat og kikærter, salat med havens skvalderkål, pandekager med kyllingefyld eller is. Du har fire pandekager til rådighed, så bestemmer du selv, hvor mange du vil have med kylling, og hvor mange du vil have med is – lidt af en udfordring! ”Vores fællesspisning er ligesom hjertet. Det er her vi mødes”. Derfor er det også så vigtigt, at alle deltager i fællesspisningen, ”ellers skifter fællesskabet bare til et praktisk fællesskab”, og det er absolut ikke meningen med Ottrupgård. Her vil man hinanden.

Den polsk-britiske sociolog Zygmunt Bauman mener, at det har sin pris at være en del af et fællesskab. For Fællesskab giver sikkerhed og tryghed, men disse to værdier kan ikke altid forenes med vores behov for personlig frihed. Som nævnt, er det kun sket ganske få gange, at nogle ikke har kunnet forlig sig med at bo på Ottrupgård. Det er kun sket to gange; én kunne ikke forlig sig med, at alle ikke var enige med vedkommende. En anden deltog kun i fællesaktiviteterne, når vedkommende synes, det var ’no-

get sjovt’, der skulle laves. De følte begge, at deres personlige frihed blev indskrænket og flyttede til sidst fra bofællesskabet. Men som en af vores informanter påpeger, så er det ikke de øvrige beboere på Ottrupgård, der mister noget ved deres manglende deltagelse, men de, der ikke deltager. De mister nemlig fællesskabet. Når vi spørger vores informanter på Ottrupgård, hvad fællesskab er for dem, begynder de også straks at fortælle om alle de ting, de vinder ved at bo på Ottrupgård. Man skal altså ikke flytte ind på Ottrupgård, hvis man mangler et sted at bo. Man skal flytte ind på Ottrupgård, ”fordi man vil bo på den måde, vi bor på, og leve på den måde, vi lever på”, som der bliver sagt. Med reference til Bauman har det altså både sin pris at deltage i et fællesskab, men i følge beboerne har det har sandelig også sin pris, hvis du vælger det fra.

Skørping og Ottrupgård er et herligt sted, og selvom det er en del af landdistriktsdanmark, og det, nogle vil kalde, ’det sted, hvor kragerne vender’, så ville vi blive og aldrig vende!

To-do-Folket

af Asger Linnet Jessen
og Ada Hoslt Pallesen

Vi cykler ind ad Per og Lis' indkørsel. Her møder vi Pers far Henrik, der er ved at blande cement. Han skal til at mure en trappe ved det nyslåede hul i muren inde fra fyrrummet ud til haven. Indenfor har Per fået revet det sidste af loftet ned og muret en væg så fyrrum og bryggers nu er adskilt af hinanden. I går havde Per, hans ven Bo og Henrik fået flyttet det gamle oliefyr ud. Per og Lis har nemlig planer om at få installeret et pillefyr i stedet for.

Ovenstående er et uddrag af mine feltnoter fra mit feltarbejde i Ravnkilde og Fyrkilde, som jeg udførte i samarbejde med min medstuderende Ada Pallesen i foråret 2013. Næsten alle, vi besøgte og snakkede med, havde gang i et projekt, og jeg kan huske, at jeg var imponeret over det tempo tingene foregik i. Hver gang, vi kom ved vores informanter, var der sket forandringer. Og når jeg tænker tilbage på, hvor meget folk fik lavet i løbet af de tre uger, feltarbejdet strakte sig, kan jeg blive helt forpustet. Jeg kan huske, at jeg undrede mig over denne arbejdsiver. Hvorfor

blev der brugt så meget tid på at lave om og vedligeholde hus og have? Og hvorfor gøre det selv? Hvad betyder det at have en pæn have? Og hvorfor er det tilsyneladende så fedt at spise hjemmedyrkede æg og grøntsager? Disse spørgsmål var med til at danne ramme om en undersøgelse af hjem og hjemlighed i Ravnkilde og Fyrkilde.

Hvis man kigger ud i verden, vil man opdage, at folk har hjemme og føler sig hjemme forskellige steder. Ja man vil nærmest kunne sige, at vi bor i forskellige verdener. Nogle bor i højhuse med dertilhørende panoramaer på Manhattan og værdsætter jetset-livet. Andre bor som nomader på den mongolske steppe med deres får, heste og yakokser og drikker te med salt og gæret hoppemælk. Og nogle helt tredje bor 'ude på landet' i Himmerland hvor byfester, barselsvisiter, foreningsliv, vedligehold og havearbejde sætter sit præg på livets gang. Mangfoldigheden er stor, og hjem for mig behøver ikke være hjem for dig. Men hvordan kan det være? For at kunne bidrage med en dybere forståelse af de muligheder og begrænsninger, der kan være forbundet med at bo på landet i Danmark, har jeg i samarbejde med Ada studeret hvordan hjem, hjemlighed og tilhørsforhold opleves og skabes i Ravnkilde og Fyrkilde.

Ravnkilde og Fyrkilde

Ravnkilde og Fyrkilde er to meget forskellige byer, der ligger i området i mellem Aalborg og Hobro i Rebild Kommune. Ravnkilde er en by med omkring 370 indbyggere og har egen folkeskole, købmand, børnehave, kirke, mekaniker etc. Det lyder måske af meget, men Ravnkilde har haft et meget rigere udvalg af butikker. Disse er dog i tidens løb blevet lukket, fordi folk i stigende grad klarer deres indkøb i de større byer. Fyrkilde, der ligger 2 km fra Ravnkilde, er meget mindre og har omkring 30 husstande spredt udover et stort areal. Fyrkilde har ikke nogen af de førnævnte butikker eller institutioner, hvorfor dets beboere er afhængige af at skulle køre efter disse ting i de omkringliggende byer. Ravnkilde og Fyrkilde er altså to meget forskellige byer og steder. Med denne forskel taget i betragtning kan man måske undre sig over, hvordan man kan sige noget generelt om, hvordan hjem og hjemlighed opleves og praktiseres de to steder. Ikke desto mindre fandt Ada og jeg ud af, at der var flere ting, der gik igen.

Mit første møde med Ravnkilde forløb således:

Godt forpustet af at være cyklet på de små landeveje igennem marklandskab i hvad der føltes som en evighed får Ada og jeg med en sidste kraftanstrengelse og i laveste gear kæmpet os op ad Ravnkildebakken op til Ravnkilde. Vi gør holdt ved kirken på toppen af bakken, puster lidt ud og begynder at kigge rundt på byen. "Vi er virkelig kommet på landet" tænker jeg. En traktor og et par lastbiler, der kører igennem byen, er det eneste, der forhindrer byen i at virke tom og forladt. Vi kører lidt videre ned mod Spar købmanden. Her ser vi for første gang tegn på menneskeliv. Et par børn går på fortovet og snakker.

Jeg kan huske, at jeg følte mig bekræftet i alle mine fordomme om, hvordan livet måtte være herude på landet: tomt og stillestående. Heldigvis skulle det vise sig, at disse fordomme blev udfordret mere og mere i takt med, at Ada og jeg kom i dybden med vores feltarbejde.

Efter at Ada og jeg efterhånden begyndte at få snakket med flere og flere lokale både fra Ravnkilde og Fyrkilde og fik set og oplevet, hvordan de boede, begyndte én ting at stå ganske klart. Her var ikke stillestående. Næsten alle vi snakkede med havde gang i et eller andet projekt. Projekterne tog blot udgangspunkt i og omkring hjemmet, hvorfor man ved første øjekast ikke lagde mærke til det. Mange brugte tid på det, man måske kan kalde almindeligt vedligehold som fx at klippe græsset for at holde haven pæn eller lave lidt småreparationer på huset ved at udskifte et par fuger hist og pist, men en stor del brugte også meget tid på store forandringer ved fx at lave noget fra bunden i sit eget billede. Fra den ene dag til den anden var der blevet slået huller i vægge, opført hønsehuse, fjernet hække, rejst drivhuse eller revet lofter ned. Og der hvor der umiddelbart ikke lige virkede til at ske noget, skulle man bare spørge, så fik man hele smøren om, hvordan de selv havde gennemrenoveret både hus og have i løbet af de år, de havde boet der, og hvilke planer og ideer der stod for skud. Ikke et eneste hjem virkede til at stå i stampe. Alle var i gang med noget og brugte mange timer og kræfter på at realisere deres ideer og drømme, men ikke mindst også på at drømme videre. Med udgangspunkt i eksempler fra Adas og mit feltarbejde, vil jeg i de følgende afsnit undersøge motiverne for denne handlekraft og tilsyneladende lyst til at holde og forandre hus og have.

At hjemme den

Hjem og hjemlighed er to underlige størrelser. På den ene side er der noget selvfølgeligt ved hjem og hjemlighed. Umiddelbart ved vi godt, hvad hjem og hjemlighed er, og dansker og dansker imellem vil vi godt kunne forstå, hvad den anden mener med at 'føle sig hjemme' et bestemt sted. På den anden side kan det faktisk være utrolig svært at sætte ord på hvad det selvfølgeligt ved denne følelse af hjemlighed dækker over.

Ida Winther skriver, at hjemmet er et privat sted, der er vores; et sted vi kan udøve kontrol, lave forandringer og enten holde fremmede ude eller lukke fremmede ind. Hjemmet er et resultat af det levede liv, men ikke et hvilket som helst liv, for hjemmet kræver en særlig adfærd for at være et hjem. Uden regler og procedurer, eksplicitte såvel som implicitte, for hvordan man færdes i et hjem, er hjemmet med andre ord blot en samling af sten, træ, jern og glas. Et hjem er altså ikke bare. Et hjem bliver til ved at skabe hjemlighed et bestemt sted. Ida Winther kalder denne proces for 'at hjemme den'.

At skabe hjemlighed – altså at hjemme den – gennem forandringer mødte vi hos mange informanter, blandt andre Per & Lis. Per & Lis flyttede fra Aarhus til Ravnkilde i 2005. At valget faldt på Ravnkilde, var mere eller mindre tilfældigt. Lis havde fået arbejde i Støvring, og de var derfor begyndt at kigge på huse i Støvring og omegn. I Ravnkilde fandt de et forholdsvis billigt klassisk 1950'er-hus med en stor have med gamle krogede frugttræer og masser af tulipaner. De penge de sparede ved ikke at købe et hus i Støvring, kunne de så bruge på løbende at sætte hus og have i stand, så de kunne få det lige, som de ville have det. Per og Lis havde derfor gang i mange ombygnings- og renoveringsprojekter i både have og hus, og de brugte det meste af deres fritid på det.

En dag hjalp jeg Per med at rive loftet ned i deres bryggers. Under arbejdet fortalte Per mig om alle deres projekter. Nærmest forpustet af at høre om alle disse planer spurgte jeg, om han troede, at de nogensinde ville nå til bunds med alle projekterne. Per svarede uden tøven nej og uddybede: "Det er en proces – ligesom livet. Der vil altid være noget, der skal gøres, og noget nyt at give sig til". At to-do-listen tilsyneladende ingen ende ville få, virkede for mig en anelse uoverskueligt, men Per virkede derimod ikke til at have noget videre problem med det – tværtimod.

Per & Lis var langt fra de eneste med en lang to-do-liste. Det havde næsten alle vores informanter. For mange handlede det om en lyst til at sætte sit eget præg på eller genskabe noget i sit eget billede. Fælles for de fleste var det også, at de virkede glade for at gøre det selv. De fleste af vores informanter var ligesom Per & Lis flyttet ind i et hus, der førhen var beboet af andre end dem selv. Derfor kunne lysten til at sætte sit eget præg umiddelbart tænkes at hænge sammen med et forsøg på at gøre hjemmet til

et sted, der er ens helt eget. Men det forklarer dog ikke, hvorfor dem, der har boet i samme hus i 10, 20 eller 30 år stadig finder glæde i forandring og vedligehold af hus og have.

At gøre det selv

Næsten alle vores informanter klarede de fleste ting selv. Nedrivninger af lofte, udskiftninger af fuger, opsættelse af hønsehus etc. blev alt sammen klaret selv eller med hjælp fra venner og familie. Og de virkede endda til at nyde det. Desværre var dette noget, der først gik op for mig efter, at jeg var kommet hjem fra feltarbejde og sad og gennemlæste mine notater og genhørte mine interviews. Jeg har derfor ikke kunnet spørge ind til denne gør-det-selv lyst. Men jeg tror, at det at gøre det selv i mange tilfælde kan give en kontrol og vished, som man ikke kan få ved at lade andre gøre arbejdet. En af vores andre informanter udtrykte i hvert fald, at hun havde fået en helt særlig fortrolighed til sit hus ved at vide, hvad der fx var bag væggene og under gulvbrædderne.

Men det var ikke kun i huset, at folk gjorde det selv. Mange steder blev der også brugt meget tid på haven. "Den største glæde ved at have en have er, at man kan æde den" sagde en af vores informanter engang lige efter, at hun havde været ude at plukke et par hvidløg til aftensmaden. En anden af vores informanter, var så stolt af én af sine høners lægge evne, at hun holdt regnskab med, hvor mange den lagde og hvornår. Og en tredje af vores informanter fandt stor nydelse i håndgribeligheden ved at putte noget i jorden og se det vokse op og blive til.

I en verden, der ellers er præget af uoverskuelighed og ugenomsagssammenhænge, tilbyder det at dyrke sine egne grøntsager og holde egne høns en vis håndgribelighed. Man putter noget i jorden og det vokser op. Den korte vej fra have til spisebord, hvor sommersalaten næsten udelukkende kan være et produkt af ens arbejde og haven/naturen, giver altså muligheden for at tage ansvar og i højere grad kontrollere, hvad det er, man putter i munden. Det giver vished over processen. Man ved, at det lige præcis er den høne, man har passet og plejet, der har lagt det æg, man sidder og spiser.

At forandre sit hus og dyrke sine egne grøntsager lyder jo alt sammen meget godt, og man kan undre sig over, hvorfor vi ikke alle sammen er begyndt at gennemrenovere vores huse og anlægge køkkenhaver. Det korte svar er, at det jo selvfølgelig har sin pris at bruge så meget tid på hus og have. Det koster tid og kræfter, og på et tidspunkt når de fleste mennesker til et punkt, hvor de ikke længere kan eller vil bruge så mange kræfter på at vedligeholde og forandre. Dette var også tilfældet i Ravnkilde og Fyrkilde.

Forfald

Flere af vores ældre informanter udtrykte, at de ville væk når de ikke længere kunne "holde det", sådan som de gerne ville have det. Den dag ukrudtet og støvet så ud til at ville vinde kampen, ville de væk. Når det nåede dertil, ville det ikke længere give mening at blive boende der. Men hvordan kan en smule ukrudt og støv have den effekt? For at komme nærmere et svar, har jeg vendt blikket mod Afrika.

Igor Kopytoff har lavet et studie af Suku-folket i Zaire. Her fandt han ud af, at de hytter folket boede i havde en forventet livscyklus, der normalt løb over 10 år. De første år var det familien, der boede i den. Men som tiden gik, og hytten langsomt forfaldt, blev den lavet om til et gæstehus, derefter køkken og endelig dyrehold, indtil den til sidst gik i opløsning. Ejernes status forhandlede i forhold til deres evner til at kategorisere dette forfald. Eksempelvis udtrykte en hytte, der burde være brugt til køkken, men som beboerne stadig boede i, deres økonomiske, psykologiske og sociale tilstand. Selvom der i flere henseender er langt fra Suku-folket i Zaire til de lokale i Ravnkilde og Fyrkilde, kan der måske være noget om, at ens hus (eller hyttes) tilstand kan afspejle ens status både internt og eksternt. Det udstiller med andre ord ens begrænsninger og ens manglende evner, hvis man bor i et hus, hvor græs og ukrudt gror der, hvor der engang var nydeligt anlagte rosenbede, eller hvis støvet ligger i centimeterlag steder man ikke længere kan

nå. Vores informanter virkede dog som sagt ikke til at have problemer med deres evne til at kategorisere forfald – de ville videre til noget andet og mere enkelt, når det gamle ikke længere lod sig holde. Men netop det, at de ville videre, vidner om, at huset og havens tilstand har meget at skulle have sagt for, hvordan vi definerer hinanden. Vi ved, at det er 'unormalt' at bo i et uholdt hus, og huset og havens forfald kan i det henseende være med til at repræsentere et menneske i forfald. På den måde kommer det til at minde én og andre om, hvad det er, man ikke kan, frem for det, man dog kan endnu. Det ikke at ville bo i huset, når man ikke længere kan holde det selv, fortæller altså om nogle mennesker, der hjemmer den ved at forandre og vedligeholde. De forestiller sig ikke at kunne føle sig hjemme i noget, de ikke kan holde. At vedligeholde og forandre bruges altså til at bekæmpe og forsøge at forhindre forfald.

En afrunding

Skal man kort opsummere, hvad Ada og jeg fandt ud af på vores feltarbejde, kan man sige at Ravnkilde og Fyrkilde ikke er de to små søvnige byer, som de på overfladen gav sig ud for at være. Og skal man pege på et gennemgå-

ende kendetegn ved området, var det, at vores informanter ikke lå på den lade side og blot lod begivenhederne gå deres gang. De var engageret i 117 forskellige ting, og selvom de fleste af kræfterne blev brugt enten i have eller på hus, afspejlede denne arbejdsiver generelt en ukuelig tro på at ville se muligheder frem for begrænsninger. Er husene billige men til gengæld heller ikke i så god stand? Jamen så er der jo blot et større økonomisk råderum til at lave om og forandre sådan som man gerne vil have det. Vedtages en lov om skrappe krav med hensyn til kloakering? Jamen så går man da bare sammen og danner et Lortelaug – fem husstande i Fyrkilde fik etableret deres egne rensningsanlæg i form af særdeles miljøvenlige beplantede filteranlæg. Og sådan kan jeg blive ved.

Hvor jeg selv umiddelbart følte en begrænsning ved de lange to-do-lister og de mange drømme og planer, der skulle realiseres, så oplevede jeg, at de fleste af vores informanter udelukkende snakkede om muligheder for forandring. "Vi skal se muligheder frem for begrænsninger" lød det. I den sammenhæng kunne man måske tænke landdistrikterne som 'mulighedernes land' og droppe alt den der snak om 'udkantsdanmark'.

De frivillige

af Kathrine Randeris Clausen

Kører du en tur mod nord ad Nibevej, kommer du i den øvre del af Rebild Kommune gennem en lille by med godt 1000 indbyggere. Bygrænsen markeres af de nye byskilte hvorunder der bliver reklameret for den kommende sommerfest. Blandt de private boliger langs vejen bemærkes først den store sportshal med FDF hytten ved siden af, og i baggrunden ses det grønne område, der kaldes Katbakken. Fortsætter du forbi forsamlingshuset og T-krydset, som de lokale kalder Svinget, kommer du til den lille brugsforretning. Overfor ses den lille grønne plads med bænke fra Øster Hornum Borgerforening, hvor frisøren og genbrugsbutikken ligger. Og sidst kommer du frem til den lille pæne branddam ved den nordlige udkanten af byen. I baggrunden mod vest ligger kirken på en bakketop, og drejer du østpå fra Nibevej, finder du ældrecenteret samt skolen og børnehaven, der er integreret til det nyere projekt Børneuniverset. Begiver du dig fra boligområderne videre ud i det omgivende landskab er der gode chancer for at støde på nogle af de afmærkede Kløverstier eller Nihøje lidt længere borte.

Alt dette og mere til udgør de fysiske omgivelser i den lille nordjyske by Øster Hornum. Og i disse nydelige omgivelser befandt jeg mig 3 uger i foråret 2013. Under den rolige overflade findes en masse aktivitet og tiltag lige fra pensionistforeningen til sportshallens mange initiativer og til FDF kredsen, hvor jeg gennem min tid i Øster Hornum blev budt indenfor til diverse aktiviteter og til snak med nogle af byens frivillige.

Jeg har haft fokus på netop frivillige i Øster Hornum. I en lille by med sådan aktivitet ville jeg gerne undersøge, hvad der motiverer folk til at deltage aktivt? Og hvilken værdi det lokale samfund og omgivelserne har for indbyggerne? Jeg håbede på den måde at blive klogere på, hvordan indbyggerne i sin fritid engagerer sig i lokalområdet og gør brug af faciliteterne og aktiviteter, der er til rådighed i byen.

En by af og med frivillige

Spørger man byens beboere, hvad der giver dem lyst til at blive i byen, nævnes de forskellige faciliteter og omgivelserne som noget af det første. Særligt de grønne områder som Katbakken og Kløverstierne er nogle som lokale fra alle aldersgrupper taler om med stolthed. Katbakken, der nu har knapt 9 år på bagen, og som er et udendørs aktivitetsområde, der blandt andet bruges til byfester så-

som Skt. Hans og af de lokale FDFere, blev skabt gennem lokalt initiativ og fundraising. Og Kløverstierne, som er sidste skud på stammen, er på lignende vis blevet skabt ved fælles hjælp. Her har en gruppe lokale mænd brugt tid i weekenderne på at udgrave stierne, der nu udgør et afmærket stisystem i det omgivende landskab. De bruges af de lokale til gåture og af byens mountainbike klub, der har stor glæde af stierne. Med områder som disse har borgerne sat eget præg på omgivelserne i Øster Hornum, hvilket giver dem en følelse af medejerskab. "Det er vigtigt for fællesskabet. Jeg tror, det betyder meget, at man ved, at det er nogle frivillige herudefra, der har lavet det af deres egen fri vilje uden at de har fået noget for det. Altså, det er en samlet indsats, så man føler at det er vores, man føler

det er allemandseje i byen, og man har del i det. Det betyder meget, at vi kan samles der". Således fortalte en aktiv fra FDF klubben mig om forholdet til Katbakken.

Fællesskabet viste sig tydeligt som en fællesnævner for mange af de aktiviteter, der foregår i byen. Hyggen ved at mødes op med de andre i weekenden med en øl og en skovl blev nævnt som motivationsfaktor for mændene, der hjalp til at udgrave Kløverstjerne. I forhold til deltagelse i øvrige aktiviteter, såsom Skt. Hans arrangementet, at være leder i FDF eller træner i boldklubben, er det sociale også en stor motivationsfaktor, ligesom det er for børnene og de unge, der deltager i foreningernes aktiviteter. Også i rekrutteringen af nye medlemmer i foreningerne eller hjælpere til diverse begivenheder spiller den sociale del en væsentlig rolle. Netværket i byen og nærområdet bruges nemlig aktivt, når der skal planlægges arrangementer eller bruges en hjælpende hånd til et FDF møde. Størstedelen af de aktive FDF ledere og bestyrelsesmedlemmer er blevet rekrutteret gennem deres børns deltagelse i foreningen eller gennem venner, der er aktive. Og i lignende stil skaffes hjælp til afholdelsen af Skt. Hans gennem forespørgsler til venner og bekendte. Dog benyttes de lokale institutioner også til rekruttering ved hjælp af løbesedler i brugen, på skolen og i kirken, hvilket også ofte er hvordan tilflytter bliver involveret. Det generelle indtryk er at folk gerne vil byen og at indstillingen smitter. Men når det kommer til at påtage sig roller, der kræver mere tid og indsats end hvad der er lige til eller når nogen skal tage det store kølige overblik, viser det sig ofte mere besværligt at rekruttere folk. Dette er et punkt hvor der kæmpes en regelmæssig kamp blandt andet i at finde folk til bestyrelser og lederposter.

Livet i den lille by

'Der skal være plads til alle' var et udtryk, jeg hørte nævnt i flere sammenhænge i min tid i Øster Hornum. Under et fyraftensmøde mellem nogle af lokalområdets frivilligt aktive og kommune repræsentanter blev netop det at gøre plads til alle nævnt sammen med venlighed og tillid som de eftertragtede egenskaber for lokalt foreningsliv. Lokalt i Øster Hornum lægges der vægt på at lade folk føle sig velkomne. I FDF blev jeg forklaret at "alle skal føle sig velkomne, og en hilsen og et smil kommer man langt med".

Et lignende initiativ tages gennem Øster Hornum Portalen videre ud til den bredere befolkning via internettet. Her har man, særligt rettet mod nye tilflyttere, valgt at lave en 'byg og bo' sektion, der giver en kort beskrivelse af hvad Øster Hornum byder på. Ydermere tilbydes her en såkaldt tilflytterguide, som giver folk, der overvejer at flytte til byen, mulighed for at komme i kontakt med nogle af de nuværende beboere og få en snak om livet i Øster Hornum. Om dette initiativ fortælle en af bagmændene at "vi ville gøre det nemmere for tilflytter at komme hertil, måske har de lyst til en kop kaffe og en snak [...] vi har altid haft et godt sammenhold herude, synes jeg". Dog lægges der vægt på at der i byen også er plads til dem, der blot gerne vil have et stille liv for sig selv uden at involvere sig i for mange af aktiviteterne.

De nylige tilflyttere til Øster Hornum, jeg talte med, nævnte afstanden til Aalborg, den nemme adgang til motorvejen samt byens faciliteter såsom skole, børnehave og brugen som motivationsfaktorer for at vælge byen inden de flyttede dertil. Den forgående beslutningen om at flytte til området i det nordlige Jylland tog for de flestes vedkommende udgangspunkt i at de allerede havde et forhold

til eller familiemæssig baggrund i nærområdet ved Øster Hornum. Og at det så netop blev Øster Hornum handlede for de flestes vedkommende også i høj grad om at det var her, de faldt for et hus.

Mange tager dagligt turen til Aalborg for at komme på arbejde. Men ellers går de lokale også op i at gøre brug af de faciliteter, de har i lokalområdet. Blandt andet lægges der vægt på at man skal støtte den lokale brugs, for at den ikke ender med at skulle lukke. I en humoristisk tone kommenterer en af forældrene fra FDF på emnet at "den skal vi også holde gang i, ellers falder alle vores huse med 200.000 i værdi".

Men med alle disse fordele i den lille by er der dog også ulemper. Falder samtalen i stedet på, hvad der mangles i Øster Hornum, nævnes busforbindelser som det første. Her i byen er det almindeligt at hver familie har to biler, så de kan køre til arbejde og køre børnene til aktiviteter, der foregår udenfor byen, "hvis man er afhængig af offentlig transport og bor herude, så sidder man altså fast", blev jeg fortalt kort og godt. Ikke mindst de ældre børn, der efter 6. klasse skal rykke skole ud af byen, savner at have bedre

transportmuligheder ud af byen, hvilket kunne give bedre mulighed for fritidsjobs og aktiviteter i andre byer. Dog er der flere af dem, jeg talte med om emnet, der ved nærmere eftertanke kommenterede at flere busser nok ikke ville gøre den store forskel alligevel, da de måske blot ville ende med at køre tomme frem og tilbage mens familierne hver i sær stadig ville have deres to biler.

Fællesskabet og det rige foreningsliv nævnes ikke som en motivationsfaktor for at flytte til Øster Hornum, men når man er fremme, er det ikke svært at komme ind i byens liv. En af de aktive fra hallen fortalte mig, hvordan han havde oplevet den første tid efter at være flyttet til byen som nærmest surrealistiske, "folk stoppede en på gaden og fortalte deres livshistorie, og så, ja nu må du godt fortælle din livshistorie". Dog nævner han, i enighed med mange af de øvrige borgere, at den primære vej ind i byen skete via børnenes aktiviteter i skolen og i foreningerne i fritiden eller gennem eget engagement i nogle af de fritidsaktiviteter, byen har at byde på.

Og i en by som Øster Hornum, der ikke tilbyder mange arbejdspladser, hvor størstedelen af de lokale derfor pendler ud af byen for at arbejde hver dag, kræver det da også en indsats ikke at ende som sove-by. Og her spiller det aktive foreningsliv en stor rolle. I følge de beboere, jeg talte med om emnet, var der bred enighed om at det er gennem foreningsaktiviteterne samt de årlige sommer- og julefester blandt andet, at byens beboere kommer til at føle sig som en del af fællesskabet i Øster Hornum.

